

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Praktiksamordning Lindesberg, Nora och Hällefors

Samordningsförbundet i norra Örebro län
28/3 2009

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Samhällsekonomisk utvärdering av praktiksamordning Lindsberg, Nora och Hällefors.....	3
Inledning.....	3
Ekonomisk analys	3
Samhällsekonomisk potential.....	3
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	5
Intäkter	5
Samhället som helhet	6
Kommunerna.....	6
Landstinget.....	6
Arbetsförmedlingen.....	7
Försäkringskassan	7
Övrig stat.....	7
Staten totalt.....	7
Individerna/hushållen	7
Försäkringsgivarna	7
Kostnader	7
Lönsamhet	8
Samhället som helhet	8
Kommunerna.....	8
Landstinget.....	8
Staten.....	8
Diskussion	9
Bilagor.....	10
Praktiksamordning, Lindsberg – Nora - Hällefors	10
Praktiksamordningsfunktion i Hällefors kommun	10
Praktiksamordningsfunktion i Nora kommun.....	10
Praktiksamordningsfunktion i Lindsbergs kommun	11
Tabellbilaga.....	13
Vad är NyttoSAM?	16
Avgränsningar och antaganden	16

Sammanfattning

Samordningsförbundet i norra Örebro län har gett payoff.nu i uppdrag att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 86 individer som deltagit i program för praktiksamordning i Lindesberg, Nora och Hällefors. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu´s modell Nyttosam använts.

De viktigaste resultaten av utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet
 - a. Payoff-tiden är en månad. Gäller även för var och ett av de tre ingående delprojekten.
 - b. Lönsamheten på kort respektive lång sikt är 8,7 milj. kr respektive 170 milj. kr
 - c. Lönsamheten per deltagare är 101 000 kr på kort sikt och 2 milj. kr på lång sikt. För de tre ingående delprojekten varierar lönsamheten per deltagare på kort sikt mellan 72 000 kr och 135 000 kr.
 - d. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 25 procent. Verkningsgraden är en kombination av ökad produktion (23 procent) och minskat behov av vård, omsorg och handläggning (71 procent). För de tre ingående delprojekten varierar verkningsgraden mellan 17 och 33 %.
2. Aktörerna
 - a. Payoff-tiden för kommunerna är två månader. För de tre ingående delprojekten varierar payoff-tiden mellan 1 och 4 månader.
 - b. Payoff-tiden för landstinget är en månad. För de tre ingående delprojekten varierar payoff-tiden mellan 1 och 5 månader.
 - c. Payoff-tiden för staten totalt är två månader
 - d. Såväl kommunerna som landstinget och staten totalt har positiv lönsamhet på lång sikt
 - e. Kommunernas lönsamhet på lång sikt är 38,8 milj. kr, motsvarande 451 000 kr per deltagare
 - f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst på kort sikt med cirka 38 500 kr.

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation som innebär en högre grad av självförtroende och självförsörjning, men även ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att ha varit bidragsberoende i före-läget. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer. Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader före respektive 12 månader efter att de har lämnat verksamheten.

Det vore naturligtvis mycket intressant att följa deltagarna över en längre tidsperiod och studera varaktigheten av de effekter som verksamheten gett upphov till. En fortsatt uppföljning och samhällsekonomisk utvärdering av individernas status vore därför intressant att genomföra sedan minst ytterligare ett år förflutit. Denna ytterligare utvärdering kan då påvisa hur stor del av den kvarstående samhällsekonomiska potentialen som påverkats.

Till sist vill vi betona att denna slutrapport är en delstudie. En strävan är att urvalet skall vara representativt och så omfattande som möjligt. Denna utvärdering omfattar huvuddelen av deltagarna och urvalet har gjorts slumpmässigt. Varje projekt/verksamhet är också unikt avseende målgruppens sammansättning, metodik, resurser, tid i åtgärd, syfte och mål. I slutet av rapporten har vi från payoff.nu redovisat en del synpunkter på resultatet, som vi bygger på våra erfarenheter av tidigare genomförda utvärderingar. Vid redovisningen av slutrapporten är vi beredda att diskutera utfallet ytterligare.

Samhällsekonomisk utvärdering av praktiksamordning Lindesberg, Nora och Hällefors

payoff.nu har fått i uppdrag av Samordningsförbundet i norra Örebro län att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 86 individer som deltagit i program för praktiksamordning i Lindesberg, Nora och Hällefors. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's verktyg NyttoSam använts .

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Praktiksamordning Lindesberg, Nora och Hällefors är tre olika projekt som drivs av Samordningsförbundet i norra Örebro län. För ytterligare information om projekten Praktiksamordning i Lindesberg, Nora och Hällefors, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar verksamhetens samhällsekonomiska potential. Därefter redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de kostnader projektet haft för deltagarna varefter lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och långsiktig kostnads-/intäktskalkyl redovisas.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunerna, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, "övrig stat".

För kommunerna och landstinget redovisas även intäkterna på kort och lång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och lång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och lång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten. Där redovisas även en sammanställning av olika nyckeltal från alla ingående delprojekt från Lindesberg, Nora och Hällefors.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när projektet startade, kopplat till de 30 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en "verkningsgrad" på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom verksamhetens drivande.

Tabell 1. *Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential på kort och lång sikt.*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt, sannolikt	Lång sikt, teoretiskt
Tillgänglig potential i föreläge, <u>varav</u>	37 373 040 kr	739 123 kr	89 843 kr	656 milj.kr	1 500 milj.kr
produktion	35 497 639 kr				
vård, omsorg och handläggning	1 875 401 kr				
Utnyttjad potential, <u>varav</u>	9 481 845 kr				
produktion	8 152 401 kr				
vård, omsorg och handläggning	1 329 443 kr				
Verkningsgrad, <u>varav</u>	25 %				
produktion	23 %				
vård, omsorg och handläggning	-71 %				
Kostnad per verkningsgrad	365 kr				
Kvarvarande potential i efterläge	27 891 213 kr				

Med tillgänglig potential på kort sikt avses den potential som finns att tillgå första året efter att individen lämnat verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön (20 500 kr) plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 430 000 kr.

Högsta potential på individnivå i praktksamordning i Lindesberg, Nora och Hällefors var cirka 739 000 kr. Detta är kopplat till en individ som i föreläget studerade och som konsumerade omfattande sjukvård. Den totala potentialen utgjorde cirka 37 milj. kr vid projektets start. Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som kunnat återskapas under det första året efter deltagarna lämnat projektet. I detta fall har 9,5 milj. kr kunnat återskapas, vilket motsvarar en ”verkningsgrad” på 25 procent².

Som framgår av tabell 6 i slutet på rapporten varierar verkningsgraden för de olika delprojekten mellan 17 och 33 %.

Ett alternativt sätt att beskriva projektets effektivitet är att beräkna ”kostnad per verkningsgrad”. Detta mått fås genom att dividera projektets genomsnittliga åtgärds kostnad per deltagare med verkningsgraden. Måttet beskriver hur mycket varje procent av verkningsgraden ”kostat” att uppnå i genomsnitt. I detta projekt blir kostnaden per verkningsgrad 365 kr³.

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i

¹ Med överkonsumtion avser vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

² $9,5/37,4 = 25 \%$

³ $9\ 255/25 \% = 365 \text{ kr}$

nuläget är 62 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder (dvs. 67 år).

Även om dessa långsiktiga beräkningar bygger på olika antaganden om framtiden visar beräkningarna vilka stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många ”avbetalningsår” fram till sin pension. Sålunda har en av de deltagande individerna en långsiktig potential på 14,8 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är bl. a beroende på just denna individs låga ålder. Motsvarande medelvärde för alla 86 deltagare är 7,6 milj. kr.

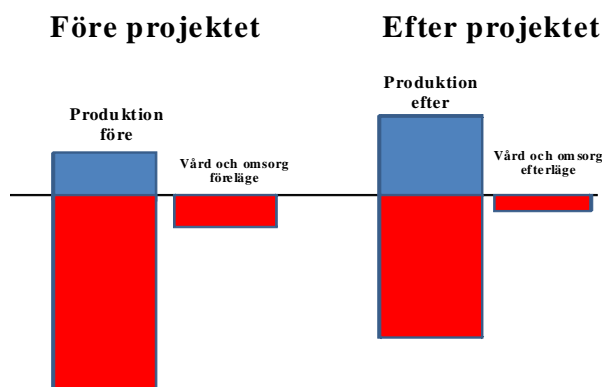
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur projektets potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning.

Staplarna till vänster i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de till höger åskådliggör efterläget. Den totala potentialen i föreläget (37,4 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (35,5 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1,9 milj. kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de röda staplarna under den horisontella linjen till vänster. Den produktion som förekommer i föreläget (1,3 milj.kr) åskådliggörs i sin tur av den blå stapeln ovan linjen.

Genom att flera av deltagare kommit in i arbete efter avslutat projekt har en viss del av den totala potentialen kunnat tillgodogöras, närmare bestämt 25 procent. I kronor motsvaras det av 9,5 milj. kr, fördelat på 8,2 milj. kr på ökad produktion och 1,3 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. I siffror motsvarar det att 23 procent av produktionspotentialen utnyttjats medan den reala resursförbrukningen i form av vård, omsorg mm. minskat med 71 procent i efterläget. Detta resultat åskådliggörs av staplarna till höger om den streckade linjen.

Idealläget, dvs. när hela potentialen är återskapad, innebär att hela den blå ”produktionsstapeln” befinner sig ovanför linjen i kombination med att ”vård- och omsorgsstapeln” är lika med noll.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Potentialen åskådliggörs av de röda staplarna under strecket medan faktisk produktion är de blåmarkerade staplarna över strecket. Figuren är bara en illustration och motsvarar inte de faktiska värdena.

Intäkter

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på lång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas långsiktiga intäkter. Anledningen till att intäkterna på lång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på lång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 86 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt utgöra 9,5 milj. kr. Med *kort sikt* avses en 12 månaders period då vi jämför utfallet i ett efterläge med motsvarande i ett föreläge, dvs. hur situationen var för individerna innan de kom in i verksamheten. Intäkten är således skillnaden mellan värdet i efterläget med värdet i föreläget.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterläget bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder⁵, utgör 171 milj. kr.

Variationen i intäkt är stor mellan deltagarna. Kortsiktigt är spridningen (skillnaden mellan bästa och sämsta utfall) cirka 530 000 kr medan den är drygt 10,7 milj. kr på lång sikt. Största intäkten bidrar de med som kommit in i heltidsarbete utan lönesubvention i kombination med minskat behov av offentliga tjänster som t.ex. sjukvård.

Kommunerna

På kort sikt är utfallet för den primärkommunala sektorn en intäkt på närmare 2,5 milj. kr. Delar vi upp den totala effekten för kommunen på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med 1,2 milj. kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten) har minskat med 60 500 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 1,2 milj. kr i efterläget jämfört med föreläget.

Sammantaget leder alltså detta till en kortsiktig intäkt på 2,5 kr⁶. Kommunen ökar sina intäkter allra mest för de personer som gått från ett helt beroende av försörjningsstöd till heltidsarbete (med eller utan lönesubvention). Kommunens genomsnittliga intäkt per deltagare är cirka 29 000 kr på kort sikt.

Den långsiktiga intäkten för kommunen är också, utifrån våra antaganden om produktivitetens status fram till deltagarnas förväntade pensionsålder, positiv och utgör 39 milj. kr.

Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar intäkten mycket. Skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är cirka 271 000 kr på kort sikt medan det på lång sikt är drygt 4,7 milj. kr.

Landstinget

Även för den landstingskommunala sektorn är intäkten positiv, på kort sikt cirka 1,2 milj. kr. Orsaken till det positiva utfallet är främst kopplat till den ökade sysselsättningen bland delta-

⁴ Med "övrig stat" avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

⁶ $1\,206\,000 + 1\,222\,000 + 60\,000 = 2\,488\,000$ kr

garna vilket i sin tur lett till ökade skatteintäkter även för landstinget. Medelvärdet i intäkt på kort sikt är 13 500 kr per deltagare i verksamheten. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall utgör 286 000 kr.

På lång sikt är intäkten för landstinget 20,5 milj. kr. Variationen mellan bästa och sämsta utfall är drygt 5,7 milj. kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har kostnader både på kort och på lång sikt, ca 1,8 milj. kr respektive 23,3 milj. kr med ett spann på knappt 368 000 kr på kort sikt. Orsaken till dessa kostnader är att Arbetsförmedlingen subventionerat anställningarna av projektdeltagarna och kostnaderna för handläggningen.

Försäkringskassan

Försäkringskassans intäkter på kort sikt är 330 000 kr med ett spann på drygt 210 000 kr. Långsiktigt är överskottet 5,5 milj. kr. Orsaken till det positiva utfallet är att individerna kunnat bryta sjukskrivningen och ökat sin självförsörjning.

Övrig stat

Den totala intäkten för övrig stat på 3,5 milj. kr på kort sikt härleds till de intäkter staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete. Främsta intäktskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen. Spridningen mellan bästa och sämsta utfall är ca 170 000 kr.

Staten totalt

I "staten totalt" ingår de samlade effekterna för arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt övrigt som påverkar de statliga finanserna. Totala intäkter är 2,1 milj. kr, varav den största enskilda intäktskällan utgörs av de skatteintäkter som är kopplade till de deltagare som kommit i arbete. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är cirka 463 000 kr. På lång sikt är statens totala intäkt beräknad till 43 milj. kr.

Individerna/hushållen

De 30 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har på kort sikt förbättrats med drygt 3,3 milj. kr. I genomsnitt innebär det en förbättring på ca 38 600 kr per deltagare.

Försäkringsgivarna

För de organisationer som tillhandahåller avtalsförsäkringar är intäkten för försäkringsgivarna på kort sikt 427 000 kr med ett spann på 21 500 kr. Upphovet till denna intäkt är att flera av deltagarna kommit i arbete genom projektet.

Kostnader

Kostnaden för de 30 personer som ingår i utvärderingen har varit 796 000 kr inklusive och 637 000 kr exklusive indirekta skatter⁷. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad, inklusive indirekta skatter, på cirka 9 255 kr. Av denna kostnad står kommunen, landstinget, försäkringskassan och arbetsförmedlingen för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

⁷ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

Lönsamhet

I tabell 5 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för staden, landstinget, arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ut ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁸, payoff-tiden. Med payoff-tid avses efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället som helhet beräknad som payoff-tid ger ett utfall på en månad. Detta ska tolkas som att den kostnad som de 86 deltagarna genererat är återbetalade till samhället (i form av ökad produktion och minskad real resursförbrukning) en månad efter projektstart.

Vad gäller den kortsiktiga lönsamheten, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader under en 12-månaders period efter projektavslut jämfört med en lika lång period i föreläget, är den positiv för samhället och utgör cirka 8,7 milj. kr. Den långsiktiga lönsamheten, beräknad på en prognos gjord fram till förväntad pensionsålder utgör drygt 170 milj. kr.

Skälet till det positiva utfallet är dels att projektkostnaden ses som en engångskostnad, dels att många av deltagarna är mycket unga och därmed har många år kvar till pensionsåldern. Det allra viktigaste skälet är dock, givetvis, att så pass många kommit in i mer eller mindre produktivt arbete och i de allra flesta fall utan lönesubventioner. I enskilda fall har behovet av vårdresurser minskat även om det varit en mindre ökning totalt sett.

Skillnaden i utfall varierar på kort sikt mellan 437 000 kr och -93 000. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för samhället cirka 2 milj. kr.

Kommunerna

Återbetalningstiden för kommunerna är två månader. Lönsamheten är positiv på såväl kort som lång sikt, 2,1 milj. kr respektive 38,8 milj. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för staden cirka 451 000 kr.

Spannet mellan bästa och sämsta utfall på individnivå är cirka 270 000 kr på kort sikt.

Landstinget

Landstingets lönsamhet på kort sikt är drygt 1 milj. kr. Detta motsvarar en återbetalningstid på en månad. På lång sikt är lönsamheten beräknad till 20,5 milj. kr. Lönsamheten per deltagare är cirka 238 000 kr på lång sikt.

Staten

För staten totalt inklusive de olika delsektorerna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat, är lönsamheten på lång sikt cirka 42,7 milj. kr. På kort sikt är lönsamheten också positiv och utgör 1,8 milj. kr. Återbetalningstiden för staten är två månader.

Försäkringskassan har på kort sikt en positiv lönsamhet, 250 000 kr. Långsiktigt är lönsamheten också positiv och utgör 5,4 milj. kr.

Arbetsförmedlingen har en negativ lönsamhet på kort sikt, - 1,9 milj. kr. På lång sikt är underskottet drygt 23 milj. kr. Denna del skulle vara särskilt intressant att följa upp, dels vad avser tillkommande möjliga anställningar för deltagare som inte nått en anställning genom projektet och dels att se hur anställningen utvecklas för deltagare, som fått en anställning genom projektet.

⁸ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

Diskussion

De ekonomiska nyckeltal som ger bästa möjlighet till jämförelse med andra projekt är payoff-tiden och ”verkningsgraden”. För samhället som helhet är payoff-tiden en månad medan verkningsgraden är 25 procent.

Flertalet av de projekt payoff.nu utvärderat under det senaste året har i genomsnitt en betydligt längre payoff-tid än dessa projekt. Likaså är den genomsnittliga verkningsgraden inom projekten högre än snittet på de utvärderingar som payoff.nu genomfört. Det mått som avviker mest mot övriga utvärderingar är dock ”kostnad per verkningsgrad” där måttet ligger långt under de värden projekten brukar erhålla.

Att på detta underlag uttala sig om huruvida projekt praktiksamordning är mer eller mindre lyckat än andra projekt/verksamheter är dock svårt då underlaget i jämförelsematerialet än så länge är knapphändigt. Till svårigheten att tolka resultatet bidrar även att graden av komplexitet kan variera mellan målgrupperna i de olika utvärderingarna, men även urvalets representativitet samt precisionen i de individuella uppgifterna kring deltagarna.

Det som utmärker dessa projekt relativt övriga genomförda utvärderingar är att:

- Återbetalningstiden för samhället är synnerligen kort, bara en månad
- Verkningsgraden i genomsnitt på 25 procent ligger i ett övre intervall, spannvidden på övriga utvärderade projekt är fyra – 36 procent. För de olika projekten inom Praktiksamordning är verkningsgraden 17 – 33 procent.
- Produktionen har ökat med 25 procent medan behovet av vård, omsorg och handläggning minskat med hela 71 procent
- Den samhällsekonomiska kostnaden per deltagare är relativt låg, 9 255 kr. Detta ger ett utfall på 365 kr i ”kostnad per verkningsgrad” i procent per deltagare

Till sist ett par funderingar - som alltid är relevanta att belysa och diskutera - är dels vad som skulle hänt dessa individer om de inte fått möjligheten att delta i projektet, dels vilket fortsatt stöd tidigare deltagare i projektet behöver för att behålla den positiva utvecklingen, men också för att utnyttja potentialen hos de som inte förbättrat sin situation. Denna utvärdering kan också användas för vidare diskussioner om vilka satsningar, som skall göras från finansierarnas sida för att bryta utanförskap och få fler i arbete.

Detaljerad information om utvärderingens samhällsekonomiska utfall finns att tillgå i de olika tabeller som finns redovisade i rapportens tabellbilaga.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu

2009-03-28

Claes Malmquist

claes@payoff.nu

Sven Vikberg

sven@payoff.nu

Kontaktpersoner för praktiksamordningen:

Lindesberg; Kent Frankesjö, kent.frankesjo@lindesberg.se

Nora; Eva Lindvall, eva.lindvall@nora.se

Hällefors; Katarina Fogelqvist, katarina.fogelqvist@hellefors.se

Bilagor

Presentation praktiksamordningen
 Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller
 Presentation NyttoSam

Praktiksamordning, Lindesberg – Nora - Hällefors

Praktiksamordningsfunktion i Hällefors kommun

Samverkansparter

Försäkringskassans försäkringskontor i Hällefors kommun, Arbetsförmedlingen i Hällefors Kommun och Hällefors kommun tecknar avtal om samverkan med en gemensam praktiksamordnare i kommunen under tiden 2005-09-01 – 2005-12-31 med möjlighet till förlängning till och med 2007-08-31.

Syfte med aktiviteten

Syftet är att samordna kontakter till arbetsgivare för att ta fram praktikplatser.

Mål och målgrupp

Arbetslösa och sjukskrivna personer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning som behöver en praktikplats, 20 personer. För kommunen, invandrare/flyktingar, rehabiliteringsfall och socialbidragstagare 25 personer.

Plan för aktiviteten

Bygga upp ett kontaktnät med offentliga organisationer och privata företag för praktikplatser. Bygga upp en databas /praktikbank där de företag och enheter som kan ta emot praktikanter finns lagrade för att lättare hitta vem man kan kontakta för olika önskemål. Praktikbanken byggs upp från start vartefter kontakter tas med företag. Deltagare intervjuas för att hitta lämpliga platser och följa upp hur det fungerar på praktikplatsen. Intagning i samarbete med fk och af med början med ett mindre antal och utöka efterhand som praktikanterna får sina praktikplatser klara.

Åtagande från respektive part

Hällefors kommun åtar sig att rekrytera och anställa 1 person på tjänsten som praktiksamordnare enligt detta avtal. Hällefors kommun skall också tillhandahålla kontorslokal, telefon, dator med uppkoppling och övrigt för tjänsten erforderliga arbetsredskap. Arbetsförmedling och Försäkringskassa skall enligt särskilda överenskomna rutiner anmäla personer som har behov av en praktikplats

Praktiksamordningsfunktion i Nora kommun

Beskrivning av projektets verksamhet, syfte och mål:

Målgrupp:

De personer som är i behov av att få sysselsättning genom praktiksamordningen kan delas in i följande målgrupper:

- arbetsför
- psykiska funktionshinder
- fysiska funktionshinder
- social problematik
- kombinerad problematik
- missbruksproblematik

Kravnivåer

Individuell bedömning avseende de olika krav som kan ställas på individen som ska delta i verksamheten. Deltagare med en sammansatt problematik ska erbjudas möjlighet att arbetsträna och provas för att få en bedömning av deras förmåga. Kravnivån definieras så att kraven står i proportion till förmågan. De kravnivåer som används är samma som används av Försäkringskassan (social träning, arbetsträning och praktik/arbetsmarknads åtgärd). Utöver sysselsättningsgrad ska det tydligt framgå vilka andra krav som ställs på individen och vilka konsekvenser som uppstår om inte individen klarar av de krav som ställs. Exempel på krav som bör framgå av handlingsplanen är: sjukanmälan, närvara/frånvaro och eventuellt deltagande i andra insatser.

Förfrågan om plats

Förfrågan om plats fylls i av ansvarig handläggare på särskild blankett och skickas till praktiksamordnaren. Försäkringskassan, arbetsförmedlingen och kommunen har möjlighet att remittera deltagare.

Matchning

Praktiksamordnarens uppdrag är att hitta en lämplig praktikplats som svarar mot individens behov gällande intresseområde, stöd, krav och behov av andra insatser. Därefter planeras ett besök hos arbetsgivaren in.

Uppföljning

Uppföljning sker kontinuerligt. Återrapportering sker till berörda handläggare.

Deltagare

Definition av deltagare

De individer vars handläggare remitterat till praktiksamordningen samt genomgått trepartssamtal definieras som deltagare i verksamheten. Praktiksamordnare har först vid trepartssamtalet träffat individen och börjat arbeta med dem. Det enda arbete som sker innan trepartssamtal är att praktiksamordnare mottagit remiss och registrerat den. De individer som remitteras till praktiksamordningen för språkpraktik ingår inte i SOFINT:s målgrupp och betraktas därför inte heller som deltagare.

Praktiksamordningsfunktion i Lindesbergs kommun

En insats för personer som är i behov av extra stöd för att komma ut i praktik och arbetsprövning.

Vi är ett samverkansprojekt som arbetar tillsammans med:

- Arbetsförmedlingen
- Socialförvaltningen
- Försäkringskassan
- Landstinget

Kriterier för att personen ska bli aktuell

Det måste finnas en handlingsplan med syfte och mål samt att personen själv är motiverad till åtgärden. Personer som är i ett aktivt missbruk, ej är kartlagda och har stora språkförbistringar är ej aktuella.

Arbetsgång

Handläggaren kallar till ett första informationsmöte där vi träffas tillsammans med deltagaren och vi presenterar hur vi jobbar. Det är viktigt att deltagaren är delaktig i sin planering och får komma med önskemål om eventuell praktikplats.

Matchning sker utifrån önskemål och därefter planeras ett besök tillsammans med praktiksamordnare hos arbetsgivaren. Om berörda parter är nöjda bokas ett startdatum för praktiken.

Uppföljning:

Sker kontinuerligt och återrapportering sker till berörda handläggare. Uppföljningen sker ungefär var 2-3 vecka. För att snabbt kunna lösa eventuella situationer som uppstår. Det positiva med samarbetet med alla myndigheter är att om personen behöver mer eller annan hjälp tas kontakt med berörd handläggare för vidare planering.

Målgrupp:

Har varit alla personer i arbetsför ålder, med den yngsta som var 17 år till den hittills äldsta som varit 64 år.

Mål

Har varit att genom kvalite och matchning göra det lättare för personen att få en snabbare ingång till arbetslivet genom att kunna ha med sig mer erfarenhet samt referenser vid sitt arbetsökande.

Tabellbilaga

Alla uppgifter i tabellerna gäller de 86 deltagarna som ingår i utvärderingen.

Tabell 2. *Intäkter på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	max	min
Samhället som helhet	9 481 845 kr	450 028 kr	-80 041 kr	171 061 519 kr	9 225 564 kr	-1 520 772 kr
Kommunerna	2 487 846 kr	191 901 kr	-79 284 kr	39 188 324 kr	3 070 421 kr	-1 664 964 kr
Landstinget	1 158 689 kr	243 503 kr	-42 384 kr	20 566 015 kr	4 870 057 kr	-826 488 kr
Arbetsförmedlingen	-1 765 079 kr	77 800 kr	-291 661 kr	-23 293 441 kr	1 594 900 kr	-3 808 630 kr
Försäkringskassan	330 011 kr	150 000 kr	-60 000 kr	5 486 635 kr	3 000 000 kr	-1 230 000 kr
Övrig stat	3 524 168 kr	149 362 kr	-20 713 kr	60 838 069 kr	2 781 542 kr	-424 621 kr
Staten totalt	2 089 100 kr	230 862 kr	-232 131 kr	43 031 263 kr	4 270 951 kr	-2 922 323 kr
Individerna/hushållen	3 318 721 kr	204 800 kr	-130 000 kr	60 966 527 kr	4 198 398 kr	-1 824 000 kr
Försäkringsgivarna	427 489 kr	18 340 kr	-3 275 kr	7 309 390 kr	375 970 kr	-62 225 kr

Tabell 3. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för staden och landstinget*

	Kort sikt	max	min	medel
Kommunerna, varav	2 487 846 kr	191 901 kr	-79 284 kr	28 928 kr
bistånd	1 205 505 kr	136 129 kr	-70 000 kr	14 018 kr
skatt	1 221 791 kr	61 042 kr	-19 877 kr	14 207 kr
omsorg och handläggning	60 550 kr	14 000 kr	-47 000 kr	704 kr
Landstinget, varav	1 158 689 kr	243 503 kr	-42 384 kr	13 473 kr
skatt	565 000 kr	28 161 kr	-9 170 kr	6 570 kr
vård	593 689 kr	238 332 kr	-42 384 kr	6 903 kr

Tabell 4. *Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.*

		Per deltagare
Samhället som helhet	795 909 kr	9 255 kr
Kommunen	397 955 kr	4 627 kr
Landstinget	79 591 kr	925 kr
Arbetsförmedlingen	79 591 kr	925 kr
Försäkringskassan	79 591 kr	925 kr

Tabell 5. *Lönsamhet på kort och lång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	8 685 936 kr	436 654 kr	-93 415 kr	170 265 610 kr	1
Kommunerna	2 089 891 kr	189 053 kr	-85 421 kr	38 790 370 kr	2
Landstinget	1 079 098 kr	242 933 kr	-43 721 kr	20 486 424 kr	1
Arbetsförmedlingen	-1 844 669 kr	77 230 kr	-292 230 kr	-23 373 032 kr	----
Försäkringskassan	250 420 kr	148 663 kr	-60 570 kr	5 407 044 kr	3
Övrig stat	3 364 986 kr	146 687 kr	-22 350 kr	60 678 887 kr	
Staten totalt	1 770 736 kr	225 513 kr	-234 410 kr	42 712 899 kr	2
Individerna/hushållen	3 318 721 kr			60 966 527 kr	
Försäkringsgivarna	427 489 kr			7 309 390 kr	

Tabell 6. *Olika nyckeltal för praktiksamverkansprojekten totalt samt särredovisat per kommun*

	Praktiksamverkan, alla kommuner	Praktiksamverkan, Lindesberg	Praktiksamverkan, Nora	Praktiksamverkan, Hällefors
Payoff-tid, samhället	1 månad	1 månad	1 månad	1 månad
Verkningsgrad	25 %	17 %	27 %	33 %
V-grad, produktion	23 %	12 %	28 %	31 %
V-grad, resurser	- 71 %	- 86 %	+ 5 %	- 76 %
Kostnad per verkningsgrad	365 kr	335 kr	497 kr	281 kr
Kostnad per deltagare	9 255 kr	5 697 kr	13 374 kr	9 243 kr
Lönsamhet per deltagare, samhället	101 000 kr	72 000 kr	96 000 kr	135 000 kr
Lönsamhet per deltagare, kommunen	27 000 kr	22 700 kr	12 900 kr	35 700 kr
Lönsamhet per deltagare, lands-	11 600 kr	18 400 kr	2 050 kr	15 800 kr

tinget				
Påverkan på disponibel inkomst per deltagare	38 600 kr	29 300 kr	33 700 kr	52 000 kr
Payoff-tid, kommun	1 månad	1 månad	4 månader	1 månad
Payoff-tid, landstinget	2 månader	1 månad	5 månader	1 månad
Payoff-tid, staten	3 månader	> 1 år	1 månader	2 månader

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader osv.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstår. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/landsting, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁹, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

⁹ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet